

EBEVEYNLERİN HARÇLIK YÖNETİMİNDEKİ TUTUMLARININ İNCELENMESİ

ANALYSIS OF PARENTS' APPROACHES IN ALLOWANCE MANAGEMENT

Rahman ÇAKIR*

Özet

Bu araştırma, ebeveynlerin harçlık yönetimindeki tutumlarının, çocukların psikososyal gelişimlerine etkisinin tasarruf bilinci ve para yönetimi değişkenleri açısından incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ebeveynlerin harçlık yönetiminde yaptıkları uygulama hatalarının bilinmesi, çocukların psikososyal gelişimlerinin desteklenmesi için önemlidir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin, çocukların tasarruf bilinci kazanmaları ve para yönetimi gelişimlerinin desteklenmesi adına planlanacak rehberlik hizmetlerine kaynaklık etmesi beklenmektedir. Araştırmada, harçlık yönetimi konusunda ebeveyn tutumları ile çocukların davranışları karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Giresun Merkez ilçede yaşayan ortaokul öğrencisi çocuğu bulunan anne ve babalar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini tabakalı örnekleme tekniği kullanılarak çocuklarının okudukları sınıflara göre oranlı seçilen 320 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, ebeveynlerin harçlık yönetimindeki tutumlarının, çocukların tasarruf bilinci ve para yönetimi gelişimlerine etkisini belirlemeye yönelik sorulardan oluşan “Ebeveyn Harçlık Yönetimi Tutumları Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans ve yüzdeler, aritmetik ortalama, çapraz tablolar, ilişkisiz örneklemlerde t testi ile ebeveynlerin tutumlarının karşılaştırılması için One-Way ANOVA Testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, ebeveynlerin harçlık yönetimindeki tutumlarının, çocukların para yönetimi ve tasarruf bilinci gelişimlerini olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Araştırma sonuçları, ebeveynlerin, harçlık verme zamanları, harçlık miktarları, harcama planı, harçlık kullanımı, harçlık paylaşımı, tasarruf yapma, harçlığı ceza veya tehdit aracı olarak kullanma gibi davranışları, öğrencilerin olumsuz tutum göstermelerine yol açtığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul öğrencilerinde para yönetimi, tasarruf bilinci, cep harçlığı

Abstract

This study is carried out to analyze the effects of parents' approaches in allowance management upon children's psycho-social developments through money management and saving consciousness parameters. To know the mistakes made by parents in the practice of allowance management is of great importance for the support

---

* Dr., Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Giresun / Türkiye
rahmancakir@hotmail.com

of psycho-social developments of children. The data received in the end of the study is expected to form a basis for the guidance services to be planned for the support of children's money saving developments, and their raising consciousness about this issue. In the study, the approaches of parents and the behaviours of children are compared in terms of allowance management. The study is done with descriptive method. The example of the study is comprised of the parents of secondary school students in the center of Giresun. The example of the study consists of 320 parents, chosen proportionately using the layered example technique. "Parents' Allowance Management Approaches Parameter", formed with questions aiming to analyse the effects of parents' approaches in allowance management upon children's psycho-social developments, was used. In the analysis of data, frequency and percentages, arithmetical averages, cross tables, in irrelevant examples, t-test were applied and One-Way ANOVA Test was made for the comparison of parents' approaches. Findings of the study show that approaches of parents' to allowance management negatively influence children's money management and saving consciousness. Results of the study also indicate that parents' time of giving allowance, amounts of allowance, spending plans, use of allowance, sharing of allowance, saving money, and using allowance as a means of threat make children develop negative approaches.

Key Words: Money Management Among Secondary School Students, Money Saving Consciousness, Allowance

Giriş

Aile ortamı ve ebeveyn tutumları, çocukların davranışlarının temel kaynağıdır. Ana-babanın çocuk yetiştirme tarzları, aile içi uygulamalar, iletişim gibi pek çok etken çocukların davranışlarını etkileyebilmektedir. Ailelerin çocukları üzerinde kurdukları baskı hem onların psiko-sosyal gelişimlerini etkilemekte hem de kimi psikolojik sorunların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Genelde aileler çocuklarını yeterince tanıyamamakta ve çocuktan beklenen performansı alamayan ana babanın çocuk üzerinde yanlış yorumları aile arasında iletişim sorununa neden olmaktadır. Sonuçta, ailenin çocuğun davranışlarını aşırı derecede kontrol etmeye çalışması ya da aşırı ilgisiz davranması, tutarsız ödül-ceza uygulamaları, çocukları ömür boyu etkileyecek gelişim bozukluklarına neden olabilmektedir (Öğülmüş, 2013). Günümüzde anne babaların aile bütçesi yönetiminde önemli sorunlar yaşadıkları bilinen bir gerçektir. Son dönemde oldukça yüksek orandaki ödenemeyen kredi kartı borçları, takibe düşen krediler, eş dosttan alınan borçlar, gelir ve gider arasındaki dengesizlikler ebeveynlerin ciddi bir finansal yönetim hatasının içinde olduklarını göstermektedir. Halen ülkemizde 26,4 milyon sade vatandaşın banka gibi finansal kurumlara 428 milyar liralık bireysel kredi ve kredi kartı borcu bulunmaktadır. Kişi başına ortalama borç ise 16 bin lirayı geçmiştir (TBB Risk Merkezi, 2016). Aile bütçesi yönetiminde yapılan hatalar hane halkı tasarruf oranlarında düşüşe neden olmakta bu da ülke ekonomisinin gelişmesini ciddi anlamda etkilemektedir. Ülkemizde 1980'li yılların sonundan itibaren tasarruf oranlarında ciddi bir düşüş yaşanmaya başlanmıştır. 2015 yılında tasarruf/GSYH oranının %12,8'e kadar gerilediği ve IMF tahminlerinin de sonraki yıllar için düşüşü işaret ettiği

görülmektedir (Bozkurt, 2016). Tasarruf oranındaki düşüş Türkiye ekonomisini yabancı tasarruflara ihtiyaç duyar hale getirmektedir (Çolak ve Öztürkler, 2012). Yurt içi tasarrufların yetersiz kalması üretim faktörlerini karşılamak için sermaye eksikliğine neden olmakta ve yatırım, üretim ve istihdam düzeylerinin azalmasına yol açmaktadır. (TMB, 2015). Bir zamanların çocukları olan anne babaların bugün aile bütçesi yönetiminde yaptıkları hatalar ülke ekonomisini etkilediği gibi kendi çocuklarının da geleceğini doğrudan etkilemektedir. Ailelerin bütçe yönetiminde yaptıkları hataların nedenlerinden bir tanesi de çocukluk dönemlerinde ebeveynlerinin kendilerine uyguladıkları harçlık yönetimidir. Harçlık yönetimindeki yanlış uygulamalar çocukların gelişimlerini hayatları boyunca etkilemektedir. Anne babalar için çalışmak, para kazanmak, kazanılan paranın yönetimini yapmak, para karşılığı alışveriş yapmak, aile hayatının önemli bir parçasıdır. Çocukların da zamanı geldiğinde tüm bu süreçleri başarılı yöneten, paranın değerini bilen ve kazandığı parayı doğru idare edebilen yetişkinler olması konularında ebeveynlerine büyük iş düşmektedir. Çocukların birçok konuda olduğu gibi bu konuda da kendi başlarına ustalaşmalarını beklemek oldukça hatalı olacaktır. Evde para ile ilgili yapılan sohbetlerin, ebeveynlerin para harcama ve aile bütçesini yönetme şekillerinin çocukların gelecekte para ile nasıl biri ilişki kuracakları üzerinde büyük etkisi vardır. Paranın çocukların hayatlarına ilk girişi birçok ailede ebeveynlerin çocuklarına harçlık vermeye başlamasıyla başlar. Harçlık yönetim sistemi çok önemli, yararlı ve dikkatle uygulanması gereken bir sistemdir. Harçlık sistemi doğru uygulandığında çocukların para ile sağlıklı bir ilişki kurmalarını, bütçe yönetimi konusunda deneyim kazanmalarını, tasarruf bilinci kazanmalarını ve sorumluluk duygularının gelişmesini sağladığı için oldukça yararlı bir uygulamadır. Hatalı uygulamalar ise kalıcı olumsuz sonuçlara yol açabilir ve çocukların tüm hayatları boyunca bu yanlış uygulamaların yankıları devam edebilir (Ersoy, 2008).

Gördüğü her şeyi isteyen, istediği hiç bir şey alınmayan ya da her istediği alınan, yok kelimesinden anlamayan, sürekli ağlayan çocukları her yerde görmek mümkündür. Buna karşı parayı etkili bir silah ya da terbiye aracı olarak gören anne baba sayısı da az değildir. Çocuklarının bitmek bilmeyen istekleri karşısında ne yapacağını bilemeyen anne babaların çaresizliği ailelerin harçlık yönetimi konusunda yardıma muhtaç olduklarının göstergesidir.

Çocukların psiko-sosyal gelişimleri açısından, tasarruf bilinci kazanmaları ve para yönetimi gelişimlerinin desteklenebilmesi adına, ebeveynlerin harçlık yönetiminde yaptıkları uygulama hatalarının tespit edilmesi önem arz etmektedir.

Bireyin gelişiminde çocukluk yıllarının önemi çok büyüktür. Bu yıllardaki tesirlerin izleri daha kalıcı ve kuvvetlidir. Bu yaşlardaki hayat, âdeta

şahsiyetin çekirdeğini oluşturmaktadır (Çamdibi, 2008). Zihinsel, duygusal, sosyal, cinsel, kişisel, ahlaki ve bedenî gelişimin temelleri bebeklik ve ilk çocukluk döneminde atılır (Mehmedoğlu, 2004). Çocuğun kişilik gelişimi ailede başlar. Çocuğun özellikle okul döneminde aile içinde geçirdiği yaşantıların ve bu dönemin izlerinin onun yetişkinlik yıllarındaki kişilik özellikleri üzerinde belirleyici rolü olduğu kabul edilmektedir (Can, 2004). Çocukta sağlam bir öz kimlik duygusu, ancak dengeli, samimi, sıcak, saygı gösterilen, güvenilen, sorumluluk verilen bir aile ortamında yetişen çocuklarda mümkün olabilir (Büyükkaragöz, 1990).

Bir değişim süreci olarak gelişim, fiziksel, bilişsel ve psiko-sosyal gelişim alanlarında yaşam boyu devam eder. İnsanlar arasında hem ortak olan hem de bireye özgü değişimler ortaya çıkmaktadır. Niteliksel ve niceliksel olarak ortaya çıkan değişimler, psikolojinin temel alanlarından biri olan gelişim psikolojisi tarafından incelenmektedir. Gelişim psikolojisi; döllenme ile başlayan insan yaşamının, bir hücreden gittikçe bir bebeğe, bir çocuğa, bir ergene ve bir yetişkine nasıl dönüştüğünü incelemektedir. Gelişim “büyüme, olgunlaşma ve öğrenme” süreçlerinden oluşmaktadır. Büyüme, olgunlaşma ve öğrenme; yaşantı sonucu kişide gözlenebilir nitelik ve nicelik boyutundaki değişiklikleri içerir. Gelişimde bedensel özellikler birbirleriyle ilişkili olarak bir bütünlük içinde değişir. Örneğin bir çocuğun ıslık çalabilmesi parmaklarındaki kasların olgunlaşmasıyla ilgilidir. Çocuk, parmakla dudak arasındaki iş birliği sonucu ıslık çalma eylemini gerçekleştirir. ıslık çalma eyleminde bireyden beklenen çaba, bireyin gelişiminde kendisinden beklenen görevleri yapabilecek davranış değişikliğini gösterme çabasıdır (Can, 2013). Gelişim bir bütündür. Bununla birlikte, gelişimsel değişimler, çalışma kolaylığı açısından gelişim psikologları tarafından belirlenen temel gelişim alanları çerçevesinde incelenmektedir.

Gelişimin en önemli kavramlarından birisi de öğrenmedir. Bireyin gelişiminin meydana gelmesi için öğrenmeye önemli derecede ihtiyaç duyulmaktadır. İnsanlar başkalarının yardımıyla birtakım bilgi ve beceri kazanır. Kazanılan bilgi ve beceriler, bireyin çevresiyle kurduğu etkileşimin sonucudur. Bu etkileşim sonucunda bireyde meydana gelen kalıcı izlerin her biri bireyin yaşantılarını oluşturur. Öğrenme, tekrar ve yaşantı sonucu davranışta gözlenen kalıcı değişiklikleri kapsar. Bu tanımda üç önemli öge vardır.

- Öğrenme, iyi ya da kötü nitelikte olan davranış değişikliğidir.
- Öğrenme, yaşantı ya da uygulama ile oluşabilir.
- Öğrenme sonucunda oluşan davranış değişikliği oldukça kalıcı değişikliktir.

Öğrenmede esas olan, oldukça kalıcı bir nitelik taşıyan davranıştır. Çocuğun yeni bir davranış kazanabilmesi için çevrenin desteği önemlidir. Bir çocuğun düzgün bir şekilde yazı yazabilmesi için, öncelikle kalemi düzgün

tutabilmesi ve belli bir olgunlaşma düzeyine ulaşması gerekir. Olgunlaşma gerçekleşse dahi çocuğun başkası tarafından yardımcı olunarak öğrenmesi gereklidir. Bireyin herhangi bir konuda becerisi ya da bilgisi olmamasına rağmen o konuda gösterdiği çaba sonucunda öğrenebiliyorsa burada öğrenme gerçekleşmiş demektir.

Hazır bulunuşluk, yeni bir öğrenme durumunda, bireyin önceden sahip olduğu özelliklerin tümünü kapsar. Bireyin yaşı, gelişimi, olgunluk seviyesi, tutumu, motivasyonu ve sağlık durumu yeni öğrenme ortamında etkili olan unsurlardır. Bir yaşantıyı öğrenmeye hazır olmayan çocuğa o yaşantıyı öğretmeye çalışmak çocukta birtakım kalıcı ve olumsuz davranışlar bırakabilir. Hazır bulunuşluk, kişinin olgunlaşma ve öğrenme sonucunda belli bir davranışı göstermeye hazır olmasıdır. Bir yaşantının istenilen düzeyde öğrenilebilmesi için o konunun gerektirdiği temel ön yaşantılara, o konuyu öğrenecek kişinin mutlaka sahip olması gerekir. Okul çağına gelmiş olan bir çocuğun yaşı ve gelişimi kadar, okula karşı tutumu motivasyonu da onun okula hazır bulunuşluk halini belirleyici olmaktadır (MEGEP, 2009).

Gelişim alanında birçok kuramcı tarafından yapılan araştırmalar ve gözlemler gelişimin belli dönemlere göre farklılıklar oluşturduğunu göstermektedir. Modern Psikoanalitik Kuramcılardan Eric Erikson ve Sigmund Freud en çok dikkat çeken kuramcılardır. Ayrıca Alfred Adler, Carl Jung, Karen Horney gibi diğer psikoanalitik kuramcılar da çalışmaları bulunmaktadır. Erikson'un psikososyal gelişim kuramının, bu çalışmayla ilgili olan ilk beş dönemi aşağıda sırasıyla açıklanmıştır.

Temel Güvene Karşı Güvensizlik: Doğumdan bir buçuk yaşına kadar süren bu ilk dönem, bebeklerin temel güvene karşı güvensizlik duygusunun kazanılması karmaşasını içermektedir. Bebeklerin yaşamlarında karşılaştıkları ilk görev, bu karmaşayı çözmektedir. Erikson'a göre temel güven duygusunu kazanmış olan bebekler, dünyanın güvenilir bir yer olduğu duygusunu geliştirebilenlerdir. Bu nedenle bebek ve çevresindeki kişiler (özellikle anne ya da onun yerine geçen kişi) arasındaki ilişkilerde aşinalığın, sürekliliğin ve tutarlılığın olması, temel güven duygusunun temelini oluşturmaktadır.

Özerkliğe Karşı Utanç ve Kuşku: Çocuklar, yaklaşık bir buçuk yaşlarına geldiklerinde, özerkliğe karşı utanç ve kuşku karmaşasıyla karakterize edilen ikinci döneme geçmektedirler. Bu dönem, 3 yaş civarına kadar devam etmekte ve çocukların yürüme, koşma gibi hareket kontrolünü kazandığı ve genellikle tuvalet eğitiminin başladığı yaşları kapsamaktadır. Çocuklar; çevrelerini kendi başlarına keşfetmelerine olanak sağlayan kazandıkları bu becerilerle, özerk bir biçimde davranmaya başlarlar. Diğer taraftan bu davranışı engellenir ve hatta cezalandırılırsa, bu işi başaramayacakları konusunda kuşku duymaya başlarlar ve en ufak bir başarısızlıklarında utanç duyguları geliştirerek, başkalarına bağımlı bir yaşam sürerler.

Girişimciliğe Karşı Suçluluk Duygusu: Bu dönem çocuklar yaklaşık 3 yaşlarına geldiklerinde başlamakta ve altı yaşlarına kadar devam etmektedir. Bağımsız bir şekilde davranabilen bu dönem çocukları, dil gelişimiyle birlikte iyice özerkleşirler. Sosyal ilişkilere daha çok katılmaya ve çevresinde olup bitenlerle daha çok ilgilenmeye, merak etmeye başlarlar. Bu öğrenme merakı sonucunda sürekli sorular sorarak, girişimlerde bulunurlar. Çocukların sorgulamalarına olanak sağlayan sevecen ve ilgili anne baba tutumları, çocuklarda girişimciliğin desteklenmesine yardımcı olacaktır. Girişimciliği engellenmiş, suçluluk duyguları gelişmiş olan bu dönem çocukları daha ürkek, pasif, bağımlı olabilmekte ve yoğun yetersizlik duyguları gösterebilmektedir (Bacanlı, 2005).

Başarılı Olmaya Karşı Aşağılık Duygusu: Çocuklar, okula başladıkları yaklaşık altıncı yaşla birlikte başarılı olmaya karşı aşağılık duygusu karmaşasıyla karşı karşıya gelmektedir. On iki yaşına kadar süren bu dördüncü dönemde, çocuklar bütün toplumlarda düzenli bir eğitim öğretim görmektedirler. Bu eğitim öğretim; okuma, yazma, matematik gibi entelektüel beceriler kadar, yetişkin dünyasının araç gereçlerini nasıl kullanacaklarını da içermektedir. Bu dönem çocukları, bu becerileri geliştirerek, yeni birçok şeyi yapabilir, üretebilir duruma gelirler. Ev, site, gemi gibi maketler yapabilirler, resimler çizebilirler, çeşitli yemekler yapabilirler (Arı, 2005). Bu dönem çocukları başarılı olma duygusunu yaşamalıdır.

Kimliğe Karşı Kimlik Bocalaması: On iki ve on sekiz yaşlarını kapsayan beşinci dönemde ergenlerin görevleri, bir kimlik oluşturmayı başarmaktır. Ergenler meslek, inanç, tutum ve davranış örüntüleriyle ilgili olarak kim oldukları ya da ne olmak istediklerine karar vermekle karşı karşıyadırlar. Çünkü vücudunda, düşüncelerinde ve sosyal rollerinde değişiklikler olmaktadır. Ergenlik döneminde bedenin çocuk görünümü, yerini bir yetişkin görünümüne bırakmaktadır. Bilişsel gelişime bağlı olarak düşünce sistemi de değişikliğe uğramaktadır. Görünüm ve düşünce sistemi açısından değişen ergenden, çevrenin beklentileri de farklılık göstermeye başlamaktadır (Erden ve Akman, 2001).

Bir gelişim alanındaki değişme, diğer gelişim alanlarındaki değişmelerden bağımsız değildir ve diğer alanlardaki değişmeleri sürekli olarak etkilemektedir. Bu gelişim alanları birbiriyle iç içe geçmiş durumdadır. Bu yüzden, bir alandaki herhangi bir değişme incelenirken, bu değişmeye diğer alanlardaki değişmelerin etkileri ve bunların etkileşimi dikkate alınmaktadır. Sonuçta, birey biyo psikososyal bir varlık olarak gelişimini yaşam boyunca sürdürmektedir (Can, 2013).

Kıt olan kaynakların karşısında ihtiyaçlar sonsuzdur. Bu ihtiyaçları karşılamak için kıt olan kaynakların mümkün olan en rasyonel şekilde kullanılması bir zorunluluktur. Tasarruf sadece yoklukta değil, aynı zamanda varlıkta da hiç bir şeyi ziyan etmemektir. Tasarruf yapmak, israf etmemek aile bütçesi ve ülke ekonomisi için oldukça önemli bir değerdir. Dolayısıyla bu

değer, gelecek nesillere taşınması, benimsenip uygulanması gereken ve yaşatılması gereken bir değerdir. Son yıllarda kitle üretiminin artması, toplumsal değerlerin maddileşmesi ve tüketim kültürünün giderek yayılmasıyla birlikte gündelik hayat, tüketim etrafında dönmeye ve gelecek düşünülmeden kaynaklar tüketilmeye başlanmıştır. Tasarruf yapılırsa da geçmişe oranla sınırlı düzeyde kalmıştır. Geçmişte bireyler ayaklarını yorganlarına göre uzatmış, tüketimle tasarrufu dengeleyebilmişlerdir. Ancak, son yıllarda ülkemizde, tasarruf yerini tüketime bırakmaya başlamıştır. Tüketim toplumu hâline geldiğimiz bugünlerde; gelenek, göreneklerimize sahip çıkmalı, geçmişin ışığında bugünü aydınlatmalıyız. Bunun için örgün ve yaygın eğitimde tasarruf uygulamalarına yer verilmeli, toplumun her kesimine tasarruf ile ilgili eğitim verilmeli, toplumun her bireyine tasarruf bilincinin aşılması sağlanmalıdır (Ersoy ve Demirci, 2006).

Ebeveynler, çocuklarına her konuda olduğu gibi para yönetimi konusunda da rehberlik etmek ve sorumluk kazandırmakla yükümlüdürler. Çocukların para yönetimini doğal aile ortamında deneyerek öğrenmelerinin en güzel yolu ise onlara düzenli olarak harçlık vermektir. Çocuklarımızın çoğu yetişkin olana kadar para yönetimini öğrenememektedir. Ebeveynler çoğunlukla, parayı nasıl elde ettiklerinin ve kullandıklarının bir çocuk için çok anlamı olmadığını düşünürler. Bu nedenle çoğu ebeveyn, duygusal davranarak paranın nasıl yönetileceğini çocuklarına öğretmekten kaçınır. Bu kaçış, çocukların ihtiyaç duydukları güçlü temeli oluşturmalarına engel olur. Çoğu çocuk paranın nasıl yönetileceğiyle ilgili net bir kavram bilgisine sahip olamamaktadır. Oysaki vergiler, ulaşımda kullanılan biletler, alışverişlerde kullanılan kredi kartları ve kuponlar gibi sürekli değişen vatandaşlık değerlerinin gerekçeleri ve önemi ancak parayı kullanmakla öğrenilebilir. Çocukların parayla ilgili bilgi alabilecekleri en iyi yer ise her zaman aileleridir. Ekonomistler, çocuklukta şekillenen tercihlerin ve kökleşen davranışların önemine dikkat çekmektedirler. Ekonomiyi erken yaşlarda anlamakla, çocukluk deneyimlerinin yetişkinlik tercihlerine yön vermesi beklenir. Ebeveynler, özellikle erken yaşlardaki gelişimleri sırasında çocuklarının deneyimleri üzerinde çok büyük etkiye sahiptirler. Bu nedenle ebeveynlerin mümkün olduğu kadar erken yaşta düzenli olarak harçlık vererek, harcama planı yaptırarak, tasarrufa özendirerek, gerektiğinde borç vererek ve ek para kazanma fırsatları sağlayarak çocuklarına uygun değerleri aşılmasına çalışmaları gerekir (Ersoy, 2008).

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, ebeveynlerin uyguladıkları harçlık yönetiminin, çocukların psikososyal gelişimlerine etkisinin tasarruf bilinci ve para yönetimi değişkenleri açısından incelenmiştir. Araştırma evreninde ortaokul öğrencisi çocuğu olan 320 ebeveynin harçlık yönetimi konusundaki tutumları ile çocukların davranışları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Tablo 1. Araştırma Deseni

İŞLEM	KATILIMCILAR				SONUÇ
	5.Sınıf Öğrenci Velisi	6.Sınıf Öğrenci Velisi	7.Sınıf Öğrenci Velisi	8.Sınıf Öğrenci Velisi	
Harçlık Yönetimi Ebeveyn Tutumları Anketi	Ölçüm	Ölçüm	Ölçüm	Ölçüm	Tasarruf Bilinci ve Para Yönetimi Boyutları

Araştırma deseni çerçevesince, çalışmanın başlangıcında “Harçlık Yönetimi Ebeveyn Tutumları Ölçeği”, araştırma örnekleminde bulunan ebeveynlere uygulanmıştır.

Araştırmanın Çalışma Grubu: Araştırma, 2018-2019 Öğretim yılında Giresun Merkez ilçede Eğitim-Öğretime devam edilen altı ortaokulun farklı sınıflarında çocuğu okuyan ebeveynlerle (N=320) yürütülmüştür. Araştırmanın işlemsel örneklemini tabakalı örnekleme tekniği kullanılarak çocuğunun okuduğu sınıflara göre oranlı seçilen 320 ebeveyn oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocukların okudukları sınıflara göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Çocukların Okudukları Sınıflara Göre Ebeveyn Dağılımı

GRUPLAR (EBEVEYNLER)								TOPLAM	
Ortaokul 5.Sınıf Öğrenci Ebeveyni		Ortaokul 6.Sınıf Öğrenci Ebeveyni		Ortaokul 7.Sınıf Öğrenci Ebeveyni		Ortaokul 8.Sınıf Öğrenci Ebeveyni			
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
80	25	80	25	80	25	80	25	320	100

Veri Toplama Araçları

Harçlık Yönetimi Ebeveyn Tutumları Ölçeği

Araştırmada; araştırmacı tarafından hazırlanan, ebeveynlerin harçlık yönetimindeki tutumlarının, çocukların tasarruf bilinci ve para yönetimi gelişimlerine etkisinin boyutlarını belirleyebilmek amacıyla Harçlık Yönetimi Ebeveyn Tutumları Ölçeği kullanılmıştır. Ölçme aracı; uzman görüşünün alınması amacıyla Eğitim Fakültelerinde görev yapan biri profesör, iki doçent ve iki doktor öğretim üyesi olmak üzere 5 öğretim üyesine gönderilmiş, uzmanlardan maddelerin anlaşılabilirliği, maddelerin ölçülmek istenen özelliği ölçüp ölçmediğine ve çıkarılması ya da eklenmesi önerilen maddelere ilişkin alınan geribildirimler doğrultusunda maddeler yeniden biçimlendirilmiş ve ölçeğin 16 soru ve iki boyuttan oluşan formu oluşturulmuştur.

Araştırmada, çocukların tasarruf bilinci ve para yönetimi gelişimlerine etkileri açısından ebeveynlerin harçlık yönetimindeki tutumları ile katılımcıların kişisel bilgileri (Cinsiyet, eğitim durumu, toplam gelir, çocuk sayısı) Harçlık Yönetimi Ebeveyn Tutumları Ölçeği'nin, uygulanmasıyla elde edilmiştir.

Verilerin Analizi: Araştırma sonucunda elde ettiğimiz veriler, bilgisayar ortamında "IBM SPSS Statistics 22" programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ebeveynlerin harçlık yönetimiyle ilgili tutumları ile çocukların tepkileriyle ilgili olarak frekans değerleri, aritmetik ortalama, standart sapma, çapraz tablolar, ilişkisiz örneklem t testi ve One-Way Anova Testi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında yapılan ölçümler sonucunda elde edilen veriler bilgisayara aktarılmış, verilerin analizinde istatistiksel anlamlılık düzeyi. 05 olarak alınmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma, ebeveynlerin harçlık yönetimindeki yanlış uygulamalarının, çocukların tasarruf bilinci kazanmaları ve para yönetimi gelişimleri üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla hazırlanmış ölçme aracının sorularının ölçtüğü özellikler ve Giresun Merkez İlçede yaşayan ortaokul öğrencisi çocuğu olan 320 ebeveynin ölçme aracının sorularına verdiği cevaplarla sınırlıdır.

BULGULAR

Çalışma ile İlgili Betimsel İstatistikler

Araştırmamız, ebeveynlerin harçlık yönetimindeki tutumlarının, çocukların tasarruf bilinci ve para yönetimi gelişimlerine etkisinin boyutlarını belirleyebilmek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma, ortaokulların farklı sınıflarında çocuğu okuyan toplam 320 ebeveyn üzerinde yürütülmüştür. Çalışma evrenindeki ebeveynler, ortaokulların 5. 6. 7. ve 8. sınıflarının her hangi birinde çocuğu okuyan velilerden seçilmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin demografik bilgilere göre dağılımı ise Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Demografik Bilgilerine Göre Dağılımı

Katılımcıların Demografik Bilgileri

Rahman ÇAKIR

Ebeveynlerin Harçlık Yönetimindeki Tutumlarının İncelenmesi
Analysis of Parents' Approaches in Allowance Management

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Cinsiyet	Kadın	86	26,9	26,9	26,9
	Erkek	234	73,1	73,1	100,0
	Total	320	100,0	100,0	
Eğitim Durumu	İlkokul	67	20,9	20,9	20,9
	Ortaokul	44	13,8	13,8	34,7
	Lise	125	39,1	39,1	73,8
	Üniversite	84	26,3	26,3	100,0
	Toplam	320	100,0	100,0	
Aile Toplam Geliri	1000-2000 TL	72	22,5	22,5	22,5
	2001-4000 TL	123	38,4	38,4	60,9
	4001-6000 TL	87	27,2	27,2	88,1
	6001-10000 TL	38	11,9	11,9	100,0
	Toplam	320	100,0	100,0	
Çocuk Sayısı	1	36	11,3	11,3	11,3
	2	161	50,3	50,3	61,6
	3	83	25,9	25,9	87,5
	4	40	12,5	12,5	100,0
	Toplam	320	100,0	100,0	

Çocukların Maddi Olgunluk Yaşları

Ebeveynlere yöneltilen “Çocuğunuz kaç yaşında sizden oyuncak yerine harcamak için para istedi?” sorusuna verilen yanıtların frekans dağılımları Tablo 4’ de verilmiştir.

Tablo 4. Çocukların Ebeveynlerinden Para İsteme Yaşları Dağılımı

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Çocuğunuz Kaç Yaşında Sizden Para İstedi	6,00	7	2,2	2,2	2,2
	7,00	175	54,7	54,7	56,9
	8,00	111	34,7	34,7	91,6
	9,00	14	4,4	4,4	95,9
	10,00	10	3,1	3,1	99,1
	11,00	3	,9	,9	100,0
	Toplam	320	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan 320 ebeveynin çocuklarının maddi olgunluk yaşları ortalaması Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Çocukların Maddi Olgunluk Yaşları Ortalaması

İstatistikler		
Çocuğunuz Kaç Yaşında Sizden Para İstedi?		
N	Geçerli	320
	Geçersiz	0
Ortalama		7,54375
En Az		6,00
En Çok		11,00

Çocukların maddi olgunluk yaşları ortalamasıyla ilgili Tablo 5'deki verilere bakıldığında **çocuklarının maddi olgunluk yaşları ortalamasının $\bar{X} = 7,54375$** olduğu görülmektedir. Bu sonuç bize çocukların 7 yaşından sonra bazı finansal kavramların (para, alışveriş vb.) farkına vardıklarını göstermektedir. Kız ve erkek öğrencilerin maddi olgunluk yaşları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına ilişkin yapılan **t testi** sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Kız ve Erkek Çocukların Maddi Olgunluk Yaşlarının Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Kız	152	7,907895	0,775069	8,232	309	,000
Erkek	168	7,214286	0,727088			

Kız ve erkek öğrencilerin maddi olgunluk yaşlarının karşılaştırılmasına ilişkin Tablo 6'daki verilere bakıldığında, kızların maddi olgunluk yaşı ortalamasıyla (7,90), erkeklerin maddi olgunluk yaşları ortalaması (7,21) arasında anlamlı bir farkın ($p < ,05$) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha küçük yaşlarda para bilincine sahip oldukları söylenebilir.

Ebeveynlerin Harçlık Yönetimi Tutumları

Ebeveynlerin harçlık yönetimi ve tasarruf bilinci konusundaki tutumlarını tespit etmeye yönelik hazırladığımız anketin 5. 6. 7. 8. 10. 15. ve 16. sorularına ebeveynlerin verdiği cevaplar incelenmiş ve çocukların psikososyal gelişimleri açısından değerlendirilmiştir.

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre "*Çocuğunuza hangi aralıklarla para verirsiniz ?*" sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılmasından elde edilen veriler Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Ebeveynlerin Çocuklarına Harçlık Verme Aralıkları

		Çocuğunuza hangi aralıklarla para verirsiniz				Toplam
		Her gün	Haftalık	Ara sıra	İstediginde	
Cinsiyet	Kadın	14	9	15	48	86
		16,3%	10,5%	17,4%	55,8%	100,0%
	Erkek	51	48	62	71	232
		22,0%	20,7%	26,7%	30,6%	100,0%
Toplam		65	57	77	119	318
		20,4%	17,9%	24,2%	37,4%	100,0%

Tablo 7'deki ebeveynlerin çocuklarına harçlık verme aralıklarıyla ilgili veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveynden 65'inin (%20,4) **Her gün**, 57'sinin (%17,9) **Haftalık**, 77'sinin (%24,2) **Ara sıra**, 119'unun (%37,4) **İstediginde** çocuklarına harçlık verdikleri görülmektedir. Sonuçlara bakıldığında ebeveynlerin önemli çoğunluğu (%37,4) çocuklarına her istediğinde harçlık vermektedir.

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre "Çocuğunuza verdiğiniz para için zaman ve miktar olarak harcama planı yapar mısınız?" sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılmasından elde edilen veriler Tablo 8' de verilmiştir.

Tablo 8. Ebeveynlerin Harçlıklar İçin Harcama Planı Yapma Durumları

		Çocuğunuza verdiğiniz para için zaman ve miktar olarak harcama planı yapar mısınız?		Toplam
		Evet	Hayır	
Cinsiyet	Kadın	45	39	84
		53,6%	46,4%	100,0%
	Erkek	88	145	233
		37,8%	62,2%	100,0%
Toplam		133	184	317
		42,0%	58,0%	100,0%

Ebeveynlerin çocuklarına verdikleri harçlıklar için harcama planı yapıp yapmadıklarıyla ilgili Tablo 8'deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveynden 133'ünün (%42,0) **Evet**, 184'ünün (%58,0) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Sonuçlar incelendiğinde katılımcıların önemli çoğunluğunun (%58,0) çocuklarına verdikleri harçlıkla ilgili herhangi bir harcama planı yapmadığı görülmektedir. Harcama planı konusunda kadınların (53,6) erkeklere (%37,8) oranla daha duyarlı oldukları görülmektedir. Çocukların tasarruf bilinci gelişimleri açısından değerlendirilmesi gereken bir sonuçtur.

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre “Çocuğunuzun parasıyla neleri alacağına siz mi karar verirsiniz?” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılmasından elde edilen veriler Tablo 9’ da verilmiştir.

Tablo 9. Ebeveynlerin Harçlıklarla Nelerin Alınacağını Belirleme Durumları

		Çocuğunuzun parasıyla neleri alacağına siz mi karar verirsiniz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Cinsiyet	Kadın	65	21	86
		75,6%	24,4%	100,0%
	Erkek	124	110	234
		53,0%	47,0%	100,0%
Toplam		189	131	320
		59,1%	40,9%	100,0%

Ebeveynlerin çocuklarına verdikleri harçlıklarla neleri alacağına kendilerinin karar verme durumlarıyla ilgili Tablo 9’daki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveynden 189’unun (%59,1) **Evet**, 131’inin (%40,9) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Sonuçlar incelendiğinde katılımcıların önemli çoğunluğunun (%59,1) çocuklarının harçlıklarıyla neleri alacağına kendileri karar vermektedir. Çocukların para yönetimi gelişimleri için değerlendirilmesi gereken önemli bir sonuçtur.

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre “Çocuğunuzun sınıf arkadaşlarına ailelerinin verdiği harçlık miktarlarını biliyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılmasından elde edilen veriler Tablo 10’ da verilmiştir.

Tablo 10. Ebeveynlerin Çocuklarının Sınıf Arkadaşlarının Harçlık Miktarlarını Bilme Durumları

		Çocuğunuzun sınıf arkadaşlarına ailelerinin verdiği harçlık miktarlarını biliyor musunuz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Cinsiyet	Kadın	36	48	84
		42,9%	57,1%	100,0%
	Erkek	68	166	234
		29,1%	70,9%	100,0%
Toplam		104	214	318
		32,7%	67,3%	100,0%

Ebeveynlerin, çocuklarının sınıf arkadaşlarının aldıkları harçlık miktarını bilip bilmedikleriyle ilgili Tablo 10’daki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveynden 104’ünün (%32,7) **Evet**, 214’ünün

(%67,3) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Sonuçlar, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%67,3) çocuklarının sınıf arkadaşlarının aldıkları harçlık miktarlarıyla ilgili bilgilerinin olmadığını göstermektedir. Çocukların sınıf ortamında arkadaşlık ilişkileri ve psikososyal gelişimleri açısından değerlendirilmesi gereken bir sonuçtur.

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre “*Çocuğunuzu, olumsuz bir davranışı karşısında harçlığını kesmekle tehdit eder misiniz?*” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılmasından elde edilen veriler Tablo 11’ de verilmiştir.

Tablo 11. Ebeveynlerin Harçlıkları Kesmeyle İlgili Tehdit Durumları

		Çocuğunuzu, olumsuz bir davranışı karşısında harçlığını kesmekle tehdit eder misiniz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Cinsiyet	Kadın	38 44,7%	47 55,3%	85 100,0%
	Erkek	138 59,2%	95 40,8%	233 100,0%
Toplam		176 55,3%	142 44,7%	318 100,0%

Ebeveynlerin, çocuklarının olumsuz davranışları karşısında harçlıklarını kesip kesmemekle ilgili Tablo 11’deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveynin 176’sının (%55,3) **Evet**, 142’sinin (%44,7) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Sonuçlar, katılımcıların çoğunluğunun (%55,3) çocuklarının olumsuz davranışları karşısında harçlıklarını kesmekle tehdit ettiklerini göstermektedir. Çocukların psikososyal gelişimleri açısından değerlendirilmesi gereken bir sonuçtur.

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre “*Çocuğunuzun yapacağı meslek seçiminde sizin için hangisi daha önceliklidir?*” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılmasından elde edilen veriler Tablo 12’ de verilmiştir.

Tablo 12. Ebeveynlerin Çocukları İçin Meslek Seçimi Öncelik Durumları

		Çocuğunuzun yapacağı meslek seçiminde sizin için hangisi daha önceliklidir?				Toplam
		Yetenek	İlgi	Kazanç	Statü	
Cinsiyet	Kadın	13 15,1%	39 45,3%	25 29,1%	9 10,5%	86 100,0%
	Erkek	68	15	92	59	234

		29,1%	6,4%	39,3%	25,2%	100,0%
Toplam		81	54	117	68	320
		25,3%	16,9%	36,6%	21,3%	100,0%

Ebeveynler açısından, çocuklarının meslek seçiminde önemli rol oynayan unsurlarla ilgili Tablo 12'deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveyninden 81'inin (%25,3) **Yetenek**, 54'ünün (%16,9) **İlgi**, 117'sinin (%36,6) **Kazanç**, 68'inin (%21,3) ise **Statü** cevabını verdiği görülmektedir. Sonuçlara göre çocuklarının meslek seçiminde ebeveynler için en önemli unsurun Kazanç (%36.6) olduğu görülmektedir. Toplumsal değerlerimiz açısından incelenmesi gereken önemli bir sonuçtur.

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre “Çocuğunuzu ikna etmenin en iyi yolu sizce hangisidir?” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılmasından elde edilen veriler Tablo 13’ de verilmiştir.

Tablo 13. Ebeveynlerin Çocuklarını İkna Etme Yolları

		Çocuğunuzu ikna etmenin en iyi yolu sizce hangisidir?			Toplam
		Sevgi-Takdir	Ceza-Tehdit	Para-Ödül	
Cinsiyet	Kadın	19	30	37	86
		22,1%	34,9%	43,0%	100,0%
	Erkek	67	59	108	234
		28,6%	25,2%	46,2%	100,0%
Toplam		86	89	145	320
		26,9%	27,8%	45,3%	100,0%

Ebeveynlerin, çocuklarını ikna etmek için kullandıkları yollarla ilgili Tablo 13'deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveyninden 86'sının (%26,9) **Sevgi-Takdir**, 89'unun (%27,8) **Ceza-Tehdit**, 145'inin (%45,3) ise **Para-Ödül**, cevabını verdiği görülmektedir. Sonuçlara bakıldığında ebeveynlerin, çocuklarını ikna etmek için en fazla kullandıkları yolun **Para-Ödül** olduğu görülmektedir. Çocukların psikososyal gelişimleri ve Toplumsal değerlerimiz açısından incelenmesi gereken önemli bir sonuçtur.

Ebeveynlerin Harçlık Yönetimi Tutumlarının Eğitim Durumu Aile Toplam Geliri Ve Çocuk Sayısı Değişkenleri Açısından Karşılaştırılması

Ebeveynlerin *Eğitim Durumu, Aile Toplam Geliri ve Çocuk Sayısı* değişkenlerine göre “Çocuğunuza verdiğiniz para için zaman ve miktar olarak harcama planı yapar mısınız?” sorusuna verdikleri cevapların

karşılaştırılması için uygulanan **One-Way Anova Testi** sonuçları Tablo 14' de verilmiştir.

Tablo 14. Harcama Planı Yapma Durumları Bakımından Ebeveynlerin Karşılaştırılması

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Eğitim Durumu	Grup Arası	1,259	1	1,259	1,086	,298
	Grup İçi	365,271	315	1,160		
	Toplam	366,530	316			
Aile Toplam Geliri	Grup Arası	,015	1	,015	,017	,897
	Grup İçi	283,556	315	,900		
	Toplam	283,571	316			
Çocuk Sayısı	Grup Arası	,269	1	,269	,372	,542
	Grup İçi	227,441	315	,722		
	Toplam	227,710	316			

Ebeveynlerin “Çocuklarına verdikleri para için zaman ve miktar olarak harcama planı yapma tutumlarının Eğitim Durumu, Aile Toplam Geliri ve Çocuk Sayısı değişkenleri açısından karşılaştırılması amacıyla yapılan OneWay Anova testi sonuçlarına ilişkin Tablo 14’deki verilere bakıldığında üç değişken boyutunda da ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir farkın ($p>,05$) olmadığı görülmektedir.

Çocukların Harçlık Yönetimi ve Tasarruf Bilincine Yönelik Tutumları

Çocukların harçlık yönetimi ve tasarruf bilinci konusundaki tutumlarını tespit etmeye yönelik hazırladığımız anketin 9. 11. 12. 13. ve 14. sorularına ebeveynlerin verdiği cevaplar incelenmiş ve ebeveyn tutumları ile çocukların tutumları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Çocukların cinsiyet değişkenlerine göre “Çocuğunuz imkân ve ortam bulduğunda verdiğiniz paranın tamamını tek seferde harcar mı?” sorusuna ebeveynlerin verdikleri cevapların karşılaştırılmasından elde edilen veriler Tablo 15’ de verilmiştir.

Tablo 15. Çocukların Para Harcama Tutumları

		Çocuğunuz imkân ve ortam bulduğunda verdiğiniz paranın tamamını tek seferde harcar mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
Çocuğunuzun Cinsiyeti	Kız	86	66	152
		56,6%	43,4%	100,0%
	Erkek	117	51	168
		69,6%	30,4%	100,0%
Toplam		203	117	320
		63,4%	36,6%	100,0%

Ebeveynlerin, “çocuğunuz imkân ve ortam bulduğunda verdiğiniz paranın tamamını tek seferde harcar mı?” sorusuna verdikleri yanıtlarla ilgili

Tablo 15'deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveynden 203'ünün (%63,4) **Evet**,117'sinin (%36,6) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Sonuçlara göre çocukların büyük çoğunluğunun (%63,4) parasını tek seferde harcadığı görülmektedir. Çocukların tasarruf bilinci gelişimleri açısından değerlendirilmesi gereken önemli bir sonuçtur.

Çocukların cinsiyet değişkenlerine göre “Çocuğunuz verdiğiniz harçlıkların bir kısmını biriktiriyor mu?” sorusuna ebeveynlerin verdikleri cevapların karşılaştırılmasından elde edilen veriler Tablo 16' da verilmiştir.

Tablo 16. Çocukların Para Biriktirme (Tasarruf) Tutumları

		Çocuğunuz verdiğiniz harçlıkların bir kısmını biriktiriyor mu?		Toplam
		Evet	Hayır	
Çocuğunuzun Cinsiyeti	Kız	74	78	152
		48,7%	51,3%	100,0%
	Erkek	63	105	168
		37,5%	62,5%	100,0%
Toplam		137	183	320
		42,8%	57,2%	100,0%

Ebeveynlerin, “Çocuğunuz verdiğiniz harçlıkların bir kısmını biriktiriyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlarla ilgili Tablo 16'daki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveynden 137'sinin (%42,8) **Evet**, 183'ünün (%57,2) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Bu sonuçlar çocukların çoğunluğunun (%57,2) para biriktirmediğini göstermektedir. Çocukların tasarruf bilinci gelişimleri açısından değerlendirilmesi gereken önemli bir sonuçtur.

Çocukların cinsiyet değişkenlerine göre “Çocuğunuza verdiğiniz harçlığı gerektiğinde arkadaşlarıyla paylaşır mı?” sorusuna ebeveynlerin verdikleri cevapların karşılaştırılmasından elde edilen veriler Tablo 17' de verilmiştir.

Tablo 17. Çocukların Harçlıklarını Arkadaşlarıyla Paylaşma Tutumları

		Çocuğunuza verdiğiniz harçlığı gerektiğinde arkadaşlarıyla paylaşır mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
Çocuğunuzun Cinsiyeti	Kız	38	114	152
		25,0%	75,0%	100,0%
	Erkek	39	127	166
		23,5%	76,5%	100,0%
Toplam		77	241	318
		24,2%	75,8%	100,0%

Ebeveynlerin, “Çocuğunuza verdiğiniz harçlığı gerektiğinde arkadaşlarıyla paylaşır mı?” sorusuna verdikleri yanıtlarla ilgili Tablo 17’deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveyninden 77’sinin (%24,2) **Evet**, 241’inin (%75,8) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Bu sonuçlar çocukların büyük çoğunluğunun (%75,8) parasını arkadaşlarıyla paylaşmadığı göstermektedir. Çocukların psikososyal gelişimleri ve toplumsal değerlerimizin gelecek kuşaklara aktarılması açısından değerlendirilmesi gereken önemli bir sonuçtur. Çocukların cinsiyet değişkenlerine göre “Çocuğunuz harçlığını kestiğinizde sert tepki gösterir mi?” sorusuna ebeveynlerin verdikleri cevapların karşılaştırılmasından elde edilen veriler Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Çocukların Harçlıkları Kesildiğinde Tepki Gösterme Tutumları

		Çocuğunuz harçlığını kestiğinizde sert tepki gösterir mi?		Toplam
		Evet	Hayır	
Çocuğunuzun Cinsiyeti	Kız	73	79	152
		48,0%	52,0%	100,0%
	Erkek	99	69	168
		58,9%	41,1%	100,0%
Toplam		172	148	320
		53,8%	46,3%	100,0%

Ebeveynlerin, “Çocuğunuz harçlığını kestiğinizde sert tepki gösterir mi?” sorusuna verdikleri yanıtlarla ilgili Tablo 18’deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveyninden 172’sinin (%53,8) **Evet**, 148’inin (%46,3) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Bu sonuçlar çocukların çoğunluğunun (%53,8) harçlığının kesilmesine tepki verdiğini göstermektedir. Çocukların psikososyal gelişimleri ve aile kavramı açısından değerlendirilmesi gereken önemli bir sonuçtur. Çocukların cinsiyet değişkenlerine göre “Çocuğunuz herhangi bir işi(ödev, odasını toplama vb. gibi) yapması karşılığında sizden para ister mi?” sorusuna ebeveynlerin verdikleri cevapların karşılaştırılmasından elde edilen veriler Tablo 19’de verilmiştir.

Tablo 19. Çocukların Herhangi Bir İş Yapma Karşısında Para İsteme Tutumları

		Çocuğunuz herhangi bir işi(ödev, odasını toplama vb. gibi) yapması karşılığında sizden para ister mi?		Toplam
		Evet	Hayır	
Çocuğunuzun Cinsiyeti	Kız	63	89	152
		41,4%	58,6%	100,0%
	Erkek	85	83	168
		50,6%	49,4%	100,0%
Toplam		148	172	320
		45,3%	54,8%	100,0%

Ebeveynlerin, “Çocuğunuz herhangi bir işi(ödev, odasını toplama vb. gibi) yapması karşılığında sizden para ister mi?” sorusuna verdikleri yanıtlarla ilgili Tablo 19’deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveyninden 148’inin (%46,3) **Evet**, 172’inin (%58,3) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Bu sonuçlar çocukların çoğunluğunun (%75,8) kendisinden istenen bir işi yapması karşılığında para istemediğini göstermektedir. Verilerin analizi sonucunda harçlık yönetimi konusunda elde ettiğimiz “ebeveyn tutumları ve çocukların davranışlarıyla” ilgili bulgular araştırmanın başında belirlediğimiz üç hipotezinde doğrulandığını göstermektedir.

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Sonuçlar ve Tartışma

Ortaokul öğrencisi çocukların tasarruf bilinci ve para yönetimi gelişimlerine etkisini incelemek amacıyla, ebeveynlerin harçlık yönetimindeki tutumlarının belirlenmesine yönelik ülkemizde yapılmış bilinen bir çalışma bulunamamıştır. Tasarruf etme yolları ve çocuğa verilecek para miktarlarına yönelik öneri getiren az sayıda makale çalışması bulunmaktadır.

Demirci ve Ersoy (2007) yayınladıkları makalede tasarruf kavramının, israf etmemek aile bütçesi ve ülke ekonomisi için oldukça önemli bir değer olmasına vurgu yapmışlardır. Bu değer, gelecek nesillere taşınması, benimsenip uygulanması ve yaşatılmasının önemine değinmişlerdir. Türk ailesindeki tasarruf uygulamalarını ortaya koyarak ve bu konuda önerilerde bulunmuşlardır.

Banka ve finans kurumları çocuklara tasarruf bilinci kazandırmaya yönelik tasarruf uygulamaları (Kumbara dağıtımı, çocuk tasarruf hesapları, sosyal sorumluluk projeleri) yürütülmektedir.

Bu araştırma, ebeveynlerin harçlık yönetimindeki tutumlarının, çocukların psikososyal gelişimlerine etkisinin tasarruf bilinci ve para yönetimi değişkenleri açısından incelenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edeceğimiz verilerin, çocukların tasarruf bilinci kazanmaları ve para yönetimi gelişimlerinin desteklenmesi adına planlanacak rehberlik hizmetlerine kaynaklık etmesi, temel hedefimizdir.

Araştırma sonucunda elde ettiğimiz bulgulara dayanarak, harçlık yönetimindeki ebeveyn tutumları ile çocukların harçlık yönetimi ve tasarruf bilinci konusundaki davranışları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları ve sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulmaya çalışılmıştır.

Çocukların Maddi Olgunluk Yaşlarıyla İlgili Sonuçlar

Araştırma sonucunda çocukların maddi olgunluk yaşları ortalaması $\bar{X} = 7,5437$ olarak bulunmuştur. Kızların maddi olgunluk yaşları ortalaması(7,90) ile erkeklerin maddi olgunluk yaşları ortalaması (7,21) arasında anlamlı bir fark ($p < ,05$) olduğu ve erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha küçük yaşlarda para bilincine vardıkları söylenebilir. Bu sonuç bize çocukların 7 yaşından sonra bazı finansal kavramların (para, alışveriş vb.) bilinçli olarak farkına vardıklarını göstermektedir.

Ebeveynlerin Harçlık Yönetimi Tutumlarıyla İlgili Sonuçlar

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre "Çocuğunuza hangi aralıklarla para verirsiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveynin 65'inin (%20,4) **Her gün**, 57'sinin (%17,9) **Haftalık**, 77'sinin (%24,2) **Ara sıra**, 119'unun (%37,4) **İstedğinde** çocuklarına harçlık verdikleri görülmektedir.

Sonuçlara göre ebeveynlerin önemli çoğunluğu çocuklarına **istediğinde** (%37,4) veya **ara sıra** (%24,2) harçlık vermektedir. Ebeveynlerin harçlık vermede uyguladıkları bu aralıklı yöntemler para yönetimi açısından çocukların gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Çocukların, parayı her istediklerinde veya ihtiyaç duyduğunda sahip olabileceği bir araç gibi görmesine neden olabilmektedir. Harçlıkların çocuklara yaşları da dikkate alınarak zaman(günlük-haftalık-aylık) ve miktar olarak düzenli verilmesi daha doğru olacaktır.

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre "Çocuğunuza verdiğiniz para için zaman ve miktar olarak harcama planı yapar mısınız?" sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveynin 133'ünün (%42,0) **Evet**, 184'ünün (%58,0) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Harcama planı konusunda **annelerin** (53,6) **babalara** (%37,8) oranla daha duyarlı oldukları görülse de katılımcıların önemli çoğunluğunun

(%58,0) çocuklarına verdikleri harçlıkla ilgili herhangi bir harcama planı yapmadığı görülmektedir.

Ebeveynlerin bu konudaki tutumları, çocukları tasarruf bilinci ve para yönetimi gelişimleri açısından olumsuz yönde etkilemektedir. Anne babalar çok müdahaleci olmadan doğru bir planlamayla verilen harçlığı nasıl değerlendirebilecekleri ve tasarruf konusunda çocuklarını yönlendirmelidirler. Harcama planı yaparken kişisel ihtiyaçlar, birikim ve paylaşım kalemleri mutlaka dikkate alınmalıdır.

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre “*Çocuğunuzun parasıyla neleri alacağına siz mi karar verirsiniz?*” sorusuna verdikleri cevapların incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveyninden 189’unun (%59,1) **Evet**, 131’inin (%40,9) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Sonuçlar incelendiğinde katılımcıların önemli çoğunluğunun (%59,1) çocuklarının harçlıklarıyla neleri alacağına kendileri karar vermektedir.

Ebeveynlerin harçlıklarıyla neleri alacağı konusundaki bu tutumları, para yönetimi gelişimleri açısından çocukları olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuğun parasıyla neleri alacağı konusunda sürekli başkasına bağımlı olmasını engellemek amacıyla harçlığını nasıl kullanacağı konusunda yol gösterici olunmalı ancak onun yerine kararlar verilmemelidir.

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre “*Çocuğunuzun sınıf arkadaşlarına ailelerinin verdiği harçlık miktarlarını biliyor musunuz?*” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveyninden 104’ünün (%32,7) **Evet**, 214’ünün (%67,3) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Sonuçlar, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%67,3) çocuklarının sınıf arkadaşlarının aldıkları harçlık miktarlarıyla ilgili bilgilerinin olmadığını göstermektedir.

Ebeveynlerin çocuklarına sınıf arkadaşlarına oranla daha az veya fazla harçlık vermeleri sınıf ortamındaki arkadaşlık ilişkilerini olumsuz yönde etkileyebilir. Çocuk, arkadaşlarıyla kendi harçlığını kıyaslayarak üzüntü duyabilir ve kendine güveni azalabilir.

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre “*Çocuğunuzun, olumsuz bir davranışı karşısında harçlığını kesmekle tehdit eder misiniz?*” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveyninden 176’sının (%55,3) **Evet**, 142’sinin (%44,7) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Sonuçlar, katılımcıların çoğunluğunun (%55,3) çocuklarının olumsuz davranışları karşısında harçlıklarını kesmekle tehdit ettiklerini göstermektedir.

Harçlığı kesmek bir ceza yöntemi olarak kullanılmamalıdır. Harçlık çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak için verilmektedir ve harçlığın kendi

içinde eğitici bir amacı vardır. Harçlık ailenin ekonomik durumu gözetilmek şartıyla koşulsuz olarak verilmelidir.

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre “*Çocuğunuzun yapacağı meslek seçiminde sizin için hangisi daha önceliklidir?*” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveynden 81’inin (%25,3) **Yetenek**, 54’ünün (%16,9) **İlgi**, 117’sinin (%36,6) **Kazanç**, 68’inin (%21,3) ise **Statü** cevabını verdiği görülmektedir. Çocuklarına harçlık verdikleri görülmektedir. Sonuçlara göre çocuklarının meslek seçiminde ebeveynler için en önemli unsurun Kazanç (%36.6) olduğu görülmektedir.

Ebeveynlerin çocuklarının ileride yapacakları meslek seçiminde sosyoekonomik kaygılarının ön planda olduğu görülmektedir. Çocukların kendini tanıyıp kendine uygun mesleği seçerek mutlu, üretken ve başarılı bir hayat sürmesi için, ebeveynler zorlayıcı değil yol gösterici olmalıdır.

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenlerine göre “*Çocuğunuzunuzu ikna etmenin en iyi yolu sizce hangisidir?*” sorusuna verdikleri cevapların incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveynden 86’sının (%26,9) **Sevgi-Takdir**, 89’unun (%27,8) **Ceza-Tehdit**, 145’inin (%45,3) ise **Para-Ödül**, cevabını verdiği görülmektedir. Sonuçlara bakıldığında ebeveynlerin, çocuklarını ikna etmek için en fazla kullandıkları yolun **Para-Ödül** olduğu görülmektedir.

Ebeveynlerin çocuklarını motive etmek için parayı araç olarak kullanmaları onların gelecekte parayla olan ilişkileri olumsuz yönde etkileyecektir. Paranın bir amaç değil, hayatı sürdürmek için bir araçtır olduğu çocuğa öğretilmelidir.

Çocukların Harçlık Yönetimi ve Tasarruf Bilincine Yönelik Davranışlarıyla İlgili

Sonuçlar

Çocukların cinsiyet değişkenlerine göre “*Çocuğunuz imkân ve ortam bulduğunda verdiğiniz paranın tamamını tek seferde harcar mı?*” sorusuna ebeveynlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveynden 203’ünün (%63,4) **Evet**, 117’sinin (%36,6) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Sonuçlara göre çocukların büyük çoğunluğunun (%63,4) parasını tek seferde harcadığı görülmektedir.

Bu sonuç bize çocukların harçlıklarını kullanırken iyi bir planlama konusunda yardıma ihtiyaçları olduğunu göstermektedir. Bu nedenle anne babaların çocuklarına, para harcamayı uygun şekilde planlayabilecek beceriyi kazandırmaları gerekmektedir. Bunun en iyi yolu harçlıkları ilkönce günlük vermektir. Günlük harcamalarını uygun olarak yapmaya başladıktan sonra haftalık harçlık vermeye geçilebilir.

Çocukların cinsiyet değişkenlerine göre “*Çocuğunuz verdiğiniz harçlıkların bir kısmını biriktiriyor mu?*” sorusuna ebeveynlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveynden 137’sinin (%42,8) **Evet**, 183’ünün (%57,2) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Bu sonuçlar çocukların çoğunluğunun (%57,2) para biriktirmediğini göstermektedir.

Tasarruf yapmaları konusunda çocuklar özendirilmelidir. Birikimleri sonucunda ne almak istediklerini belirlemeleri, para biriktirmeye başlamaları için iyi bir yol olabilir. Çocukların para biriktirme motivasyonlarının devam edebilmesi için, kısa vade de ulaşılabilecekleri hedefler koyması teşvik edilmelidir.

Çocukların cinsiyet değişkenlerine göre “*Çocuğunuza verdiğiniz harçlığı gerektiğinde arkadaşlarıyla paylaşır mı?*” sorusuna ebeveynlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveynden 77’sinin (%24,2) **Evet**, 241’inin (%75,8) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Bu sonuçlar çocukların büyük çoğunluğunun (%75,8) parasını arkadaşlarıyla paylaşmadığını göstermektedir.

Çocuklara, harçlığının bir kısmıyla, ihtiyacı olanlara bağış yapmak, aile bireyleri veya arkadaşları için doğum günü hediyesi almak gibi paylaşım davranışları kazandırılmalıdır. Çocukların cinsiyet değişkenlerine göre “*Çocuğunuz harçlığını kestiğinizde sert tepki gösterir mi?*” sorusuna ebeveynlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveynden 172’sinin (%53,8) **Evet**, 148’inin (%46,3) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Bu sonuçlar çocukların çoğunluğunun (%53,7) harçlığının kesilmesine tepki verdiğini göstermektedir.

Paranın insan hayatında ihtiyaçları karşılamak için kullanılan araç olduğu ve gereğinden fazla değer verilmemesi konusunda çocuklar eğitilmelidir. Paranın bir amaç değil, bir araç olduğunu çocuk bilmelidir.

Çocukların cinsiyet değişkenlerine göre “*Çocuğunuz herhangi bir işi (ödev, odasını toplama vb. gibi) yapması karşılığında sizden para ister mi?*” sorusuna ebeveynlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan 320 ebeveynden 148’inin (%46,2) **Evet**, 172’inin (%53,8) ise **Hayır** cevabını verdiği görülmektedir. Bu sonuçlar çocukların çoğunluğunun (%53,8) kendisinden istenen bir işi yapması karşılığında para istemediğini göstermektedir. Bu sonuçlar çocuklar açısından olumlu bir gelişme olarak görülmektedir.

Bulgulara yönelik tartışma

Bulduğumuz çağda, tüketim özendirilmekte ve bu özendirme daha yoğun olarak çocuklar ve ergenler üzerinden işlemektedir. Çocukların para ile olan ilişkileri, tutumları ve alışkanlıkları ile ilgili ilk modelleri anne babalarıdır. Ancak daha sonra anne babanın yönlendirmeleri ve sınırları hatırlatmaları ile şekillenir. Harçlık çocuğun sorumluluk duygusunun gelişmesi için önemli bir araçtır. Anne babalar çocuklarına harçlık verirken; çocukların bireyselliklerini destekledikleri gibi yetişkinlik dönemlerindeki para ile ilişkilerinin de temelini oluşturmaktadırlar.

Bu araştırma, ebeveynlerin harçlık yönetimindeki tutumlarının, çocukların psikososyal gelişimlerine etkisinin tasarruf bilinci ve para yönetimi değişkenleri açısından incelenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma sonucunda elde ettiğimiz verilerin, çocukların tasarruf bilinci kazanmaları ve para yönetimi gelişimlerinin desteklenmesi adına planlanacak rehberlik hizmetlerine kaynaklık etmesi, temel hedefimizdir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayanarak, harçlık yönetimindeki ebeveyn tutumları ile çocukların harçlık yönetimi ve tasarruf bilinci konusundaki davranışları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları ve sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulmaya çalışılmıştır.

- 1) Ebeveynlerin, çocuklarına harçlık vermede kullandıkları istikrarsız zaman dilimleri(istediğinde, ara sıra vb.), para yönetimi açısından çocukların gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Çocukların, parayı her istediklerinde veya ihtiyaç duyduğunda sahip olabileceği bir araç gibi görmesine neden olabilmektedir. Harçlıkların, ailenin sosyoekonomik durumu ve çocukların yaşları da dikkate alınarak zaman (günlük-haftalık-aylık) ve miktar olarak düzenli verilmesi daha doğru olacaktır. Harçlık, her haftanın aynı gününde ve düzenli olarak verilmelidir.
- 2) Ebeveynlerin çocuklarına verdikleri harçlıklar için harcama planı yapmamaları, tasarruf bilinci ve para yönetimi gelişimleri açısından çocukları olumsuz yönde etkilemektedir. Anne babalar çok müdahaleci olmadan verilen harçlığı nasıl değerlendirebilecekleri ve birikim yapmaları konusunda çocuklarını yönlendirmelidirler. Çocuğa harçlık verilirken, bu harçlıkla hangi ihtiyaçlarını karşılamasının beklendiği açık ve net olarak ifade edilmelidir. Çocuğun harçlığı nasıl kullanacağı konusunda yol gösterici olunmalı ancak onun yerine kararlar verilmemelidir. Harcama planı yaparken kişisel ihtiyaçlar, birikim ve paylaşım kalemleri mutlaka dikkate alınmalıdır.
- 3) Çocuklara verilecek harçlık miktarları konusunda ebeveynler çok dikkatli davranmalıdır. Ebeveynlerin çocuklarına sınıf arkadaşlarına oranla daha az veya fazla harçlık vermeleri sınıf ortamındaki arkadaşlık ilişkilerini olumsuz yönde etkileyebilir. Çocuğa fazla harçlık vermenin sadece ona değil, onun çevresindeki yakın arkadaşlarına da zarar

verebileceği unutulmamalıdır. Özellikle değişik gelir gruplarından çocukların mevcut olduğu okullarda, harçlık verilmeyen veya yetersiz harçlık alan çocuklar bazı arkadaşlarının çok para harcamasından etkilenir. Çocuğa yetersiz harçlık vermek de yanlıştır. Arkadaşlarıyla kendi aldığı harçlığı kıyaslayarak üzüntü duyar ve kendine güveni azalabilir, önce morali bozulur sonra aynı harcamaları yapamadığı için dışlanabilir veya onlarla beraber olmamayı kendisi tercih edebilir ve arkadaşlık ilişkileri olumsuz etkilenebilir.

- 4) Harçlık, kötü davranışı cezalandırma veya iyi davranışı ödüllendirme aracı olarak kullanılmalıdır. Ebeveynlerin çocuklarını motive etmek için parayı araç olarak kullanmaları onların gelecekte parayla olan ilişkileri olumsuz yönde etkileyecektir. Paranın bir amaç değil, hayatı sürdürmek için bir araçtır olduğu çocuğa öğretilmelidir. Harçlık çocuğun bulunduğu dönemde ve yetişkinlikte parayla kuracağı ilişkinin şekillendirilmesinde önemli bir yer tutmaktadır.
- 5) Ebeveynlerin çocuklarının ileride yapacakları meslek seçiminde sosyoekonomik kaygılarının ön planda olduğu görülmektedir. Çocukların kendini tanıyıp kendine uygun mesleği seçerek mutlu, üretken ve başarılı bir hayat sürmesi için, ebeveynler zorlayıcı değil yol gösterici olmalıdır.
- 6) Çocuklarına para yönetimi ve tasarruf bilinci kazandırabilmeleri açısından öncelikle ebeveynlerin finansal rehberlik eğitimi almaları son derece önemlidir.

Kaynaklar

- Arı, R. (2005). *Gelişim ve Öğrenme*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Bacanlı, H. (2005). *Gelişim ve Öğrenme*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Büyükkaragöz, S. (1990). Okula Uyumsuzluk ve Başarısızlıkta Ailenin Rolü, *MEB Din Öğretimi Dergisi*, 23, 34-47.
- Bozkurt, Ç. (2016). Özel Tasarrufların Ekonomideki Önemi ve Tasarrufa İlişkin Eğilim Çalışması (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, Finans Enstitüsü, İstanbul.
- Can, G. (2004). *Kişilik Gelişimi, Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, PegemA Yayınları, Ankara.
- Can, G. (2013). *Eğitim Psikolojisi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Çamdibi, M. (2008). *Şahsiyet Terbiyesi ve Din Eğitimi*, Çamlıca Yayınları, İstanbul.
- Çolak, F.Ç., Öztürkler, H. (2012). Tasarrufun Belirleyicileri: Küresel Tasarruf Eğiliminde Değişim ve Türkiye’de Hane Halkı Tasarruf Eğiliminin Analizi, TBB Risk Merkezi İstanbul. Erişim Tarihi: 15.11.2016, İnternet Adresi: http://www.tbb.org.tr/content/upload/dokuman/2025/tbb_arastirma_colak_oz_turkler.pdf, s. 16.
- Erden, M., Akman, Y. (2001). *Gelişim Öğrenme-Öğretme*, 10. Baskı, Arkadaş Yayınevi, Ankara.

Rahman ÇAKIR

Ebeveynlerin Harçlık Yönetimindeki Tutumlarının İncelenmesi
Analysis of Parents' Approaches in Allowance Management

Ergenekon, S. (1996). Tasarruf Eğilimini Etkileyen Sosyolojik Faktörler(Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK – 1. Ebeveyn Harçlık Yönetimi Tutumları Ölçeği

Değerli Anne ve Babalar;
Aşağıda, "çocuklarınıza uyguladığınız harçlık yönetiminin, onların psikososyal gelişimlerine etkisinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi" amacıyla hazırlanmış anket soruları yer almaktadır. Anket sorularını dikkatlice okuyarak size ve çocuğunuza en uygun seçeneği işaretleyiniz. Önemli olan sizi ve çocuğunuzu en iyi ifade eden cevapları vermenizdir. Bu durum araştırmanın güvenilirlik ve tutarlılığı açısından son derece önemlidir. Yanıtlarınız gizli kalacaktır ve bu araştırmanın dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Lütfen anket üzerine isim veya kişisel herhangi bir bilgi yazmayınız.
Sabrımız ve araştırmaya kattığınız değer için çok teşekkür ederiz.

KİŞİSEL BİLGİLER BÖLÜMÜ				
KATILIMCININ				
CİNSİYETİNİZ?	EĞİTİM DURUMUNUZ?	AİLENİZİN AYLIK TOPLAM GELİRİ (TL)		ÇOCUK SAYINIZ
Kadın ( ) Erkek ( )	İlkokul ( ) Lise ( ) Ortaokul ( ) Üniversite ( )	1000-2000 ( ) 2001-4000 ( )	2001-6000 ( ) 6001-10000 ( )	1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( ) 6 ( )
Kadın ( ) Erkek ( )	İlkokul ( ) Lise ( ) Ortaokul ( ) Üniversite ( )	CEVAPLARINIZ		
1	Çocuğunuzun cinsiyeti?	Kız ( )	Erkek ( )	
2	Çocuğunuzun okuduğu sınıf?	5.Sınıf ( ) 8.Sınıf ( )	6.Sınıf ( )	7.Sınıf ( )
3	Çocuğunuzun akademik başarı durumu?	Zayıf ( )	Orta ( )	İyi ( ) Çok iyi ( )
4	Çocuğunuz kaç yaşında sizden oyuncak yerine harcamak için para istemeye başladı? Yazınız.	.....		
5	Çocuğunuza hangi aralıklarla para verirsiniz?	Her gün ( )	Haftalık ( )	Aylık ( ) Ara Sıra ( ) İstediklerinde ( )
6	Çocuğunuza verdiğiniz para için zaman ve miktar olarak harcama planı yapar mısınız?	Evet ( )	Hayır ( )	
7	Çocuğunuzun parasıyla neleri alacağına siz mi karar verirsiniz?	Evet ( )	Hayır ( )	
8	Çocuğunuzun sınıf arkadaşlarına ailelerinin verdiği harçlık miktarlarını biliyor musunuz?	Evet ( )	Hayır ( )	
9	Çocuğunuz imkân ve ortam bulduğunda verdiğiniz paranın tamamını tek seferde harcar mı?	Evet ( )	Hayır ( )	
10	Çocuğunuzun, olumsuz bir davranışı karşısında harçlığını kesmekle tehdit eder misiniz?	Evet ( )	Hayır ( )	
11	Çocuğunuz verdiğiniz harçlıkların bir kısmını biriktiriyor mu?	Evet ( )	Hayır ( )	
12	Çocuğunuza verdiğiniz harçlığı gerektiğinde arkadaşlarıyla paylaşır mı?	Evet ( )	Hayır ( )	
13	Çocuğunuz harçlığını kestiğinizde sert tepki gösterir mi?	Evet ( )	Hayır ( )	
14	Çocuğunuz herhangi bir işi(ödev, odasını toplama vb. gibi) yapması karşılığında sizden para ister mi?	Evet ( )	Hayır ( )	
15	Çocuğunuzun yapacağı meslek seçiminde sizin için hangisi daha önceliklidir?	Yetenek ( )	İlgi ( )	Kazanç ( ) Statü ( )
16	Çocuğunuzun ikna etmenin en iyi yolu sizce hangisidir?	Sevgi-Takdir ( )	Ceza-Tehdit ( )	Para-ödül ( )